

PERSONAS SUBJEKTĪVO TIESĪBU AIZSARDZĪBA ŠĶĪRĒJTIESĀ PROTECTION OF THE SUBJECTIVE RIGHTS OF A PERSON IN THE COURT OF ARBITRATION

Marina Molodcova

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, marina.molodcova@inbox.lv, Rēzekne, Latvija
Zinātniskā vadītāja: **Līga Mazure** Dr.iur. asociētā profesore

Abstract. *The importance of the work manifests in the study of the right of individuals to the protection of their interests in the court of arbitration, and as a result, new theoretical and practical conclusions are offered. Dispute settlement in the court of arbitration is usually characterised by three positive aspects: comparatively short dispute settlement time, lower costs, and confidentiality. Still, the environment of the Latvian courts of arbitration has earned a negative image, and their quick judgements are not always objective and fair. In Latvia, the number of studies in this field is small; studying issues related to courts of arbitration mostly gained popularity during the period when changes in the laws and regulations or passing a new Arbitration Law was planned. Studies where the practice of other countries in relation to courts of arbitration is explored primarily tend to analyse and study the international institute of the court of arbitration. The normative regulations that governs the operation of courts of arbitration in the latest years has been improved and developed; however, in general it does not form a positive legal practice.*

The research aim is to study the topic, individuals' right to the protection of their interests in the court of arbitration, find problems and shortcomings, as well as offer a solution. The research object is civil judicial remedy for protecting individual's interests, whereas the research subject is the individuals' rights to the protection of their interests in the court of arbitration.

The following scientific research methods have been used in the development of research work: special methods: grammatical method, analytical method, systemic method, historical method, teleological method, comparative method, semantic method; general scientific methods: inductive method and deductive method.

Keywords: *Court of Arbitration, individual, interests, judicial remedy.*

Viens no būtiskākajiem strīdu risināšanas institūtiem ātras un efektīvas civilstrīdu un komercstrīdu izšķiršanas jomā, kurš ātri attīstās arī Latvijā, ir strīdu alternatīva risinājuma institūts (*Kronis, 2007., 8.lpp.*). Šķīrējtiesa tiek uzskatīta par alternatīva risinājuma vienu no veidiem, tādējādi zināmā mērā tiek pielīdzināta valsts tiesai. Personai ir tiesības pašai izvēlēties tiesību aizsardzības līdzekļa veidu, taču, lai to izdarīt, tai ir jāizprot šī līdzekļa būtība, kā arī tiesiskās sekas. Autore uzskata, ka iezīmējamā būtiska problēma- personas tiesību aizsardzības nodrošināšana.

Darba aktualitāte izpaužas personas tiesībās uz interešu aizsardzību šķīrējtiesā pētniecībā, kā rezultātā ir piedāvātas jaunas teorētiskas un praktiski pielietojamas atziņas.

Strīdu izšķiršanu šķīrējtiesā parasti raksturo ar trim pozitīviem aspektiem: salīdzinoši īsu strīdu izšķiršanas laiku, zemākām izmaksām un konfidencialitāti. Neskatoties uz to, Latvijā šķīrējtiesu vide ir guvusi negatīvu tēlu, kā arī to ātri pieņemtie spriedumi ne vienmēr ir objektīvi un taisnīgi.

Latvijā šajā jomā pētījumu skaits ir neliels, pētījumi ir veikti ļoti kvalitatīvi un padziļināti, taču tajos tika pētīta problēma, kas skar starptautisko šķīrējtiesu. Nacionālajā līmenī jautājumu pētīšana saistībā ar šķīrējtiesām tika aktualizēta periodā, kad tika plānots veikt grozījumus likumā, vai pieņemt jaunu šķīrējtiesu likumu. Pētījumi ārzemju valodā, kuros tiek pētīta citu valstu prakse šķīrējtiesu jomā, pārsvarā ir tendēti uz starptautiskās šķīrējtiesas institūta analīzi un izpēti.

Šķīrējtiesu darbību regulējošais normatīvais regulējums pēdējos gados tiek uzlabots un attīstīts, taču tas kopumā neveido pozitīvo juridisko praksi, jo tieši saistībā ar lietu izšķiršanu šķīrējtiesu procesā, ir novēroti būtiskākie personas tiesību uz interešu aizsardzību tiesību sistēmā pārkāpumi.

Pētījuma mērķis ir pētīt tematu, personas tiesības uz interešu aizsardzību šķīrējtiesā, konstatēt problēmas un nepilnības, kā arī piedāvāt risinājumu. Pētījuma objekts ir civiltiesiskie

personas interešu aizsardzības līdzekļi, savukārt pētījuma priekšmets ir personas tiesības uz interešu aizsardzību šķīrējtiesā.

Pētījuma hipotēze - šķīrējtiesu darbības principi atbilstoši nenodrošina personas interešu aizsardzību tiesību sistēmā. Autore pētījuma gaitā pārbaudīs hipotēzi un veiks secinājumu, vai tā apstiprināsies, neapstiprināsies vai apstiprināsies daļēji.

Pētījuma darba izstrādē izmantotas šādas zinātniskās pētniecības metodes: speciālās metodes: gramatiskā metode, analītiskā metode, sistēmiskā metode, vēsturiskā metode, teleoloģiskā metode, salīdzinošā metode, semantiskā metode; vispārzinātniskās metodes: induktīvā metode un deduktīvā metode.

Šķīrējtiesa ir nevalstiska jurisdikcijas institūcija, kas izskata un izspiež tai pakļautās civillietas, tā var tikt izveidota konkrēta atsevišķa civiltiesiska strīda izskatīšanai vai darboties pastāvīgi (*Joksts, Girgensone, 2011., 123.lpp.*). Jāatzīmē, ka normatīvajā regulējumā nav izsmēloša šķīrējtiesas jēdziena definējuma, kā arī Šķīrējtiesu likumā tas nav minēts (*Šķīrējtiesu likums, 2014.*), jo ir svarīgi, lai definējums būtu pilnīgs, norādot dalībniekus, kas izvēlas iet uz šķīrējtiesu, kā arī tiesiskās sekas, kuras rodas, izmantojot šo tiesību aizsardzības līdzekli.

Ņemot vērā to, ka normatīvajā regulējumā “šķīrējtiesas” jēdziena definējuma nav, kā arī to, ka šķīrējtiesas nav valsts tiesu sastāvdaļa, ir būtiski izprast, vai šī tiesību aizsardzības līdzekļa nosaukums ir atbilstošs. Termins “šķīrējs” nozīmē “dalītājs” (*Skujiņa, 1998.*) savukārt, “tiesa” ir “valsts institūcija, kas valsts vārdā likumā noteiktā kārtībā izskata civillietas, administratīvās lietas un krimināllietas; celtnie, telpas, kur darbojas šāda valsts institūcija” (*Spektors, 2009.-2019.*). Līdz ar to var secināt, ka šī tiesību aizsardzības līdzekļa nosaukumā lietot vārdu “tiesa” nav korekti. To apstiprina arī tas, ka Latvijas Republikas Satversmes tiesa 2005.gada 17.janvāra spriedumā par „Par Civilprocesa likuma 132. panta pirmās daļas 3. punkta un 223. panta 6. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam” secinājumu daļā ir norādījusi, ka “Šķīrējtiesas nepieder pie tiesu varas sistēmas, kas ir noteikta Satversmes 6. nodaļā un likumā „Par tiesu varu” (*Par tiesu varu, 1992.; Satversmes tiesas spriedums, 2005., Nr.2004-10-01*). Kā Satversmes tiesa jau lēmusi, Satversmes 92. pantā lietotajam apzīmējumam „tiesa” neatbilst institūcija, kas nav izveidota šajos normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā (*Satversmes tiesas spriedums, 2003., Nr. 2002-20-0103*). Tātad šis apzīmējums nav attiecināms uz šķīrējtiesām.

Par “iestādi” šķīrējtiesu arī nevar nosaukt, jo Valsts pārvaldes iekārtas likumā ir norādīts, ka “iestāde ir institūcija, kura darbojas publiskas personas vārdā un kurai ar normatīvo aktu noteikta kompetence valsts pārvaldē, piešķirti finanšu līdzekļi tās darbības īstenošanai un ir savs personāls” (*Valsts pārvaldes iekārtas likums, 2002., 1.p.*). Savukārt, termins “organizācija” nozīmē “personu, sabiedrisku grupu, valstu apvienību, ko vieno kopēja darbības programma, kopējs mērķis, uzdevums” (*Spektors, 2009.-2019.*). Termins “institūcija” tiek skaidrots kā “pasauls, reģiona vai atsevišķas valsts iestāde vai organizācija, kas veic noteiktus uzdevumus kādā sabiedrības dzīves sfērā (likumdošanā, izpildvaras vai tiesu darbā u. tml.)” (*Spektors, 2009.-2019.*). Autore uzskata, ka šķīrējtiesas kā tiesību aizsardzības līdzekļa nosaukums nav atbilstošs jeb maldīgs, tāpēc piedāvā to saukt par šķīrējīnstitūciju.

Šķīrējtiesa visos laikos tika uzskatīta par metodi, ar kuras palīdzību puses atrisina strīdu saskaņā ar taisnīgumu. Vēsturiski šķīrējtiesas institūts ir nepārtraukti mainījies, kas bija atkarīgs no sabiedrības attīstības un izpratnes par interešu un tiesību realizāciju kopumā. Senajos laikos par šķīrējtiesnešiem visbiežāk bija cienījami, gudri cilvēki, kuri sprieda tiesu pēc sirdsapziņas, savukārt viduslaikos šķīrējtiesnešu funkcijas pildīja pāvests vai citas augstas reliģiskas personas, jo šajā periodā reliģija pakļāva savai ietekmei un kontrolēja visas dzīves sfēras. Būtiski ir tas, ka 19.gadsimta 2.pusē šķīrējtiesas risināja konfliktus starp darba devējiem un darba ņēmējiem, kas mūsdienās Latvijā ir aizliegts. Respektīvi, šķīrējtiesas darbības jomas un

izpratne laika gaitā ir mainījusies, kas ir izskaidrojams ar tā laika sabiedrības vajadzībām un notiekošajiem procesiem.

Analizējot šķīrējtiesas vēsturi Latvijā, jāsecina, ka, neskatoties uz to, ka ir pagājis ilgs laiks, lai pilnveidotu šī institūta darbību, jāatzīst, ka joprojām ir daudz nepilnību un problēmu. Pastāvīgās šķīrējtiesas Latvijā darbojas tikai pēc neatkarības atjaunošanas. Lai gan vēsturiski par šķīrējtiesnesi bija kāds sabiedrībā cienījams cilvēks, kurš pārzin kādu noteiktu jomu, tad mūsdienās šis institūts ir mainījies, jo par šķīrējtiesnesi var kļūt ikviens, kurš atbilst Šķīrējtiesu likumā izvirzītajām prasībām. Svarīgi ir arī tas, ka Latvijā pēc neatkarības atjaunošanas tika izveidots ļoti liels šķīrējtiesu skaits, kuru likumdevējs ir centies samazināt (*Lapsa, 2015.*), apzinoties, ka kopumā šķīrējtiesu spriedumu kvalitāte ir zema un sabiedrības uzticība šim institūtam samazinājusies. Daudzas šķīrējtiesas tika izveidotas ar mērķi uzlabot noteikta uzņēmuma komercdarbību, ekonomisko situāciju. Visi šie faktori kopumā radīja negatīvas sekas: šaubas par šķīrējtiesas pieņemto spriedumu objektivitāti, daudzi komersanti dibināja šķīrējtiesas savtīgos nolūkos, kā arī šķīrējtiesu skaits turpināja nesamērīgi palielināties.

Mūsdienās lielā mērā personas interešu aizsardzība šķīrējtiesā ir atkarīga no šķīrējtiesnešu godprātības, atbildības un izpratnes par taisnīgumu. Vēsturiski interešu aizsardzībai šķīrējtiesā bija jābūt saskaņā ar taisnīgumu, taču pašreiz viss notiek strikti likuma ietvaros. Šķīrējtiesnešiem ir jāpiemīt iekšējai paškritikai, goda un godīguma garīgai mērauklai, kas veidotu šo šķīrējtiesu pašregulāciju. Jāsaka, ka konstatēšanu vai pārbaudīšanu, lai izvērtētu, vai kandidāts atbilst šādām prasībām, apgrūtina tas, ka praktiski nav iespējams pielietot juridiskās kontentanalīzes metodi – esošu datu apkopojumu analīzi, piemēram, izmantojot tiesas spriedumu datubāzes. Šādi datu apkopojumi šķīrējtiesu nozarē neeksistē augstu vērtētās konfidencialitātes dēļ, jo šķīrējtiesas process ir konfidenciāls, kā arī pastāv advokāta un klienta attiecību konfidencialitātes pienākums, juridisko biroju iekšējo noteikumu noteiktā konfidencialitāte, kas ierobežo iespējas apzināt nozarē notiekošo (*Druvieta, 2011., 75.lpp.*).

Šķīrējtiesas spriedums nav pārsūdzams, un lietas izskatīšana notiek tikai vienā instancē, tā ietaupot laiku un līdzekļus, tomēr, ņemot vērā to, ka civiltiesiskie un komerciālie strīdi kļūst aizvien sarežģītāki, šīs priekšrocības vairs nav absolūtas (*Torgāns, 2014., 20.lpp.*). No vienas puses tas tiešām ir samērā efektīvas tiesas procesa aizstājējs, taču, no otras puses, ja lēmums nav bijis taisnīgs un to nevar apstrīdēt, tad tas rada citu galējību- rodas cits strīds (vēl papildus pastāvošajam strīdam). Lai gan tiek uzskatīts, ka pušu vēršanās šķīrējtiesā ir līdzeklis tiesu pārmērīgās noslogotības novēršanai un samazināšanai (*Kačevska, 2010., 281.lpp.*). Vērtējot situāciju, var apgalvot, ka lietas izskatīšanas ātrumu nevar uzskatīt par vienu no svarīgākajām priekšrocībām, jo būtiskāka, autoresprāt, ir šķīrējtiesas pieņemto spriedumu kvalitāte un taisnīgums. Profesors V.Sinaiskis norāda, ka tiesības ir cilvēka radīta garīga vērtība, ka sirmā senatnē tiesības kā nedalīts labums saplūda ar nenoteikto “mūžīgās, skaistās taisnības” jēdzienu, tās norādīja cilvēkam vietu un ceļu viņa materiālajai un garīgajai attīstībai un cilvēka griba nevar grozīt šo mūžīgo taisnību. Viņai tikai jācenšas saprast šo taisnību un saskaņot to ar savu darbu (*Sinaiskis, 1935., 1.lpp.*). Tas apliecina to, ka sabiedrība interešu un tiesību aizsardzības nodrošināšanu uzskata par taisnīguma izpausmi. Tiesneša darbība tiek uztverta kā strīda izšķiršana, pamatojoties uz taisnīgumu.

Tiesai nav piešķirta kompetence izvērtēt šķīrējtiesas spriedumu, un gadījumā, ja spriedums ir netaisnīgs, tiek pārkāptas personas tiesības uz taisnīgu tiesu. Arī Satversmes tiesa 2014.gada 28.novembrī pieņemtajā spriedumā lietā Nr. 2014-09-01 piekrita Saeimas un Tieslietu ministrijas norādītajam argumentam, ka piešķirot personai tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā un apstrīdēt šķīrējtiesas kompetenci, varētu tikt palielināta tiesu slodze. Satversmes tiesa norādīja, ka šāds arguments pats par sevi nevar kalpot par pamatojumu tam, lai personas pamattiesības tiktu atņemtas pēc būtības (*Satversmes tiesas spriedums, 2014., Nr. 2014-09-01*). Respektīvi, likumdevēja mērķis - mazināt vispārējās jurisdikcijas tiesu noslodzi un tādējādi paātrināt citus tiesvedības procesus- nedrīkst apdraudēt tādu personas pamattiesību

aizsardzību, no kurām tā nav labprātīgi attiekušies (*Litvins, 2014., 20.lpp.*). Turklāt Satversmes tiesa atkārtoti vērsa Saeimas uzmanību uz nepieciešamību noteikt šķīrējtiesas sprieduma apstrīdēšanas pamatus un kārtību (*Litvins, 2014., 21.lpp.*). Autore piekrīt tam, ka likumdevējam ir jānosaka precīza “robeža”, kura ļautu personai apstrīdēt šķīrējtiesas spriedumu, kā arī noteiktu vispārējās jurisdikcijas tiesas kompetenci vērtēt šķīrējtiesas sprieduma likumību.

Latvija ir viena no tām retajām valstīm, kur nepastāv iespēja apstrīdēt šķīrējtiesas spriedumu (*Kačevska, 2006.*). Protams, to varētu pamatot ar to, ka šķīrējtiesu lietu apjoms ir milzīgs un valsts tiesas tādējādi tiktu noslogotas vēl vairāk, taču tajā pat laikā nevajadzētu ignorēt starptautiskos standartus un tendences. Citu valstu nacionālajā regulējumā, ņemot par pamatu ANO Starptautiskās tirdzniecības tiesību komisijas (*UNCITRAL*) Starptautiskās tirdzniecības šķīrējtiesas parauglikumu (*Model Law on International Commercial Arbitration, 1985*), ko pieņēmusi ANO Starptautiskās tirdzniecības tiesību komisija 1985. gada 21. jūnijā, vai pat vēl stingrākus noteikumus, ir paredzēts, ka vidēji trīs mēnešu laikā attiecīgajā tiesā ir iespēja iesniegt lūgumu par šķīrējtiesas spriedumu apstrīdēšanu, pie tam uz tiem pašiem pamatiem, kādi paredzēti sprieduma izpildei (*Kačevska, 2006., 7.-8.lpp.*). Šo likumu var uzskatīt par unificētu pasaules dokumentu, ko ļoti daudzas valstis atzīst un ir pārņēmušas un par kura piemērošanu ir izveidojušies prakse. Arī Latvijas gadījumā šķīrējtiesas sprieduma pārsūdzēšanas iespējas paredzēšana normatīvajā regulējumā sekmētu lielāku sabiedrības uzticību šim institūtam. Sprieduma pārsūdzēšanai ir jānotiek noteiktu ierobežojumu ietvaros, jo jāņem vērā likumā noteiktās prasības attiecībā uz termiņiem, sūdzības iesniegšanas kārtību, sūdzības saturu un ar pārsūdzību saistītu maksājumu veikšanu.

Autore uzskata, ka ir praktiski neiespējami veikt pilnīgu šķīrējtiesas nozares judikatūras satura analīzi un izvērtēšanu, jo to apgrūtina arī konfidencialitātes princips. Lai gan, autores ieskatā, šķīrējtiesas to nebūtu pārkāpušas, ja visi pieņemtie nolēmumi tiktu anonimizēti un ievietoti vienotā publiskajā datu bāzē. Tas, bez šaubām, nodrošinātu kvalitatīvu judikatūras analizēs iespēju, pamatojoties uz kuru, būs vieglāk noskaidrot, kādas izmaiņas ir nepieciešamas šķīrējtiesu darbību noteicošajā normatīvajā regulējumā. Kopumā jāsecina, ka pastāv problēmas ar šķīrējtiesas spriedumu kvalitāti, neatbilstoši liels šķīrējtiesu skaits, zema šķīrējtiesu reputācija Latvijā, jo sabiedrības vidū ir pārāk liela neuzticība šķīrējtiesām. To var izskaidrot ar nesavlaicīgu normatīvā regulējuma izstrādi šķīrējtiesu izveidei, darbībai un to uzraudzībai.

Secinājumi un priekšlikumi

Sasniedzot darbā noteikto mērķi un izpildot uzdevumus, pētījums ļāva izvirzīt aizstāvēšanai sekojošas tēzes, kas izteiktas secinājumu un priekšlikumu formā:

1. Šķīrējtiesas nav valsts tiesu sastāvdaļa, bet privātā kārtā dibinātas civiltiesisku strīdu vērtētājas un izlēmējas, tāpēc vārda “tiesa” lietošana nosaukumā ir nekorekta, jo šķīrējtiesu darbības principi atšķiras no vispārējās jurisdikcijas tiesām. Ir nepieciešama termina “šķīrējtiesa” maiņa sekojošu būtiskāko apsvērumu dēļ. Pirmkārt, termina “šķīrējtiesa” lietošana maldina personas, jo tas nav valsts nodrošinātais tiesību aizsardzības līdzeklis. Otrkārt, persona, pārprotot šī institūta būtību, var būt neinformēta par tiesiskajām sekām, kuras rodas, izšķirot strīdu šķīrējtiesā. Viens no variantiem ir terminu “šķīrējtiesa” aizvietot ar “šķīrējinstītūcija”. Protams, ir nepieciešams izvērtēt arī citus variantus, taču tas jau ir cita pētījuma vērts. Terminoloģijai ir būtiska nozīme alternatīva strīda risināšanas veida darbības nodrošināšanai.
2. Latvijas šķīrējtiesām ir jānostiprina atbildība, kompetence un sabiedrības uzticība. Vairākas Eiropas valstis ir pievienojušās Starptautiskās komerciālās arbitrāžas parauglikumam *UNCITRAL* noteikumiem, kas tostarp paredz šķīrējtiesas sprieduma pārsūdzēšanas iespējas, tāpēc autore piedāvā veikt grozījumus un izteikt *Šķīrējtiesu likuma 51.panta otro un trešo daļu* šādā redakcijā:

- (2) "Personas, kuru tiesības ir aizskartas, var iesniegt pieteikumu trīs mēnešu laikā rajona (pilsētas) tiesā par šķīrējtiesas sprieduma pārsūdzēšanu Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā."
- (3) "Šķīrējtiesas spriedums stājas spēkā pēc tā pārsūdzēšanas termiņa iztecēšanas".
3. Šķīrējtiesas judikatūras analīze ir apgrūtināta, jo, pamatojoties uz konfidencialitātes principu šķīrējtiesā, spriedumi netiek publicēti, kas savukārt ir vērtējams kā šķērslis objektīvi noskaidrot, kādas izmaiņas ir nepieciešamas attiecīgajā normatīvajā regulējumā. Ir nepieciešama vienota anonimizēto šķīrējtiesas nolēmumu datu bāzes izstrāde, kuras izstrādi un pārraudzību nodrošinās Tieslietu ministrija. Autore piedāvā veikt grozījumus *Šķīrējtiesu likumā, papildinot 23.pantu ar ceturto un piekto daļu šādā redakcijā:*
- „(4) *Šķīrējtiesas pieņemtais nolēmums tiek publicēts Šķīrējtiesu nolēmumu datu bāzē.*
- (5) *Šķīrējtiesu nolēmumu datu bāzes pārraudzību veic Tieslietu ministrija.*”
4. Šķīrējtiesu darbības principi atbilstoši nenodrošina personas interešu aizsardzību tiesību sistēmā, jo pastāvošajā normatīvajā regulējumā šķīrējtiesnešu kompetence nav atbilstoši noteikta, kā spriedumu kvalitāte joprojām ir zema, kas liecina, ka personām var tikt liegtas pamattiesības. Bez tam netiek sniegts skaidrojums, kādi tiesību aizsardzības līdzekļi ir pieejami strīdā iesaistītajai pusei, kura uzskata, ka spriedums nav taisnīgs un tās subjektīvās tiesības ir aizskartas. Respektīvi, persona nevar nodrošināt savu subjektīvo tiesību aizsardzību šķīrējtiesā pilnā apmērā, jo Šķīrējtiesu likumā nav paredzēta šķīrējtiesas sprieduma pārsūdzēšanas iespēja, lai tiktu nodrošināta personas aizskarto interešu aizskāruma novēršanas iespēja.

Izmantotā literatūra un avoti

1. *Model Law on International Commercial Arbitration* (1985). United Nations Commission on International Trade Law with amendments as adopted in 2006. Retrieved 11.04.2019 from http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/1985Model_arbitration.html
2. *Par tiesu varu* (15.12.1992.). Latvijas Republikas likums. *Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs*, Nr.1/2.
3. *Šķīrējtiesu likums* (11.09.2014.). Latvijas Republikas likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr.194 (5254).
4. *Valsts pārvaldes iekārtas likums* (06.06.2002.). Latvijas Republikas likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 94 (2669).
5. Druviete, I.(2011). Šķīrējtiesas priekšrocību teorētiskie un praktiskie aspekti nozares speciālistu skatījumā. *Aktuālas tiesību realizācijas problēmas: Latvijas Universitātes 69. konferences rakstu krājums*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 70.-82.lpp.
6. Joksts, O., Girgensone, B. (2011). *Terminu skaidrojoša vārdnīca civiltiesībās*. Rīga: SIA Drukātava. 232 lpp.
7. Kačevska, I. (2006). Tiesības uz taisnīgu tiesu un šķīrējtiesas institūts. *Likums un Tiesības*, 8.sēj., Nr. 5, 7.-8.lpp. <http://www.kacevska.lv/f/Tiesibas.PDF>, sk. 15.03.2019.
8. Kačevska, I. (2010). *Starptautiskās komerciālās arbitražas tiesības*. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitāte. 281 lpp. https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/5066/17728-Inga_Kacevska_2010.pdf?sequence=1, sk. 20.04.2019.
9. Kronis, I. (2007). *Civiltiesisko strīdu alternatīvs risinājums*. Rīga: Latvijas Vēstnesis. 41 lpp.
10. Lapsa, J. (05.01.2015.). *Šķīrējtiesas: jauns likums no 1.janvāra. Vai arī jauna kvalitāte?* <https://lvportals.lv/viedokli/267660-skirejtiesas-jauns-likums-no-1-janvara-vai-ari-jauna-kvalitate-2015>, sk. 22.04.2019.
11. Litvins, G. (09.12.2014.). Šķīrējtiesas kompetenci jāļauj apstrīdēt vispārējās jurisdikcijas tiesā. *Jurista Vārds*, Nr. 48, 20.lpp.
12. *Satversmes tiesas 2003.gada 23.aprīļa spriedums lietā Nr.2002-20-0103*. www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2002-20-0103_Spriedums.pdf, sk. 16.03.2019.
13. *Satversmes tiesas 2005.gada 17.janvāra spriedums lietā Nr.2004-10-01*. http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2004-10-01_Spriedums.pdf, sk. 20.03.2019.
14. *Satversmes tiesas 2014.gada 28.novembra spriedums lietā Nr. 2014-09-01*. <https://likumi.lv/ta/id/270598-par-civilprocesa-likuma-495-panta-pirmas-dalas-atbilstibu-latvijas-republikas-satversmes-92-panta-pirmajam-teikumam>, sk. 02.03.2019.
15. Sinaiskis, V. (1935). *Civiltiesības. Vispārējie civiltiesību pamati*. Rīga: Valters un Rapa. 290 lpp.

16. Skujiņa, V. (red.), (1998). *Šķīrējs*. <https://www.letonika.lv/groups/default.aspx?q=%C5%A1%C4%B7%C4%ABr%C4%93js&s=0&g=2&r=1062104>, sk. 10.03.2019.
17. Spektors, A. (sast.), (2009-2019). *Institūcija*. <https://tezaurs.lv/#/sv/instit%C5%ABcija>, sk. 09.03.2019.
18. Spektors, A. (sast.), (2009-2019). *Organizācija*. <https://tezaurs.lv/#/sv/organiz%C4%81cija>, sk. 09.03.2019.
19. Spektors, A. (sast.), (2009-2019). *Tiesa*. <https://tezaurs.lv/#/sv/tiesa/1>, sk. 10.03.2019.
20. Torgāns, K. (zin. red.), (2014). *Civilprocesa likuma komentāri. III daļa*. Rīga: Tiesu namu aģentūra. 1026 lpp.

Summary

Courts of arbitration are not part of national courts but privately founded assessors and decision makers in civil disputes, and thus the use of the word “court” in the title is incorrect because the principles of the operation of courts of arbitration differ from general jurisdiction courts. One of the ways is to replace the term “court of arbitration” with “institution of arbitration”. Of course, other variants also need to be considered; however, this deserves a separate study. Terminology is important in providing an alternative way of dispute settlement.

The analysis of the case law of the court of arbitration is difficult because on the grounds of the confidentiality principle in the court of arbitration, judgements are not published, which in turn can be seen as an obstacle to objectively finding out what changes are necessary in the normative regulations in question. A unified database of anonymised rulings of the court of arbitration needs to be designed, the design and supervision of which would be ensured by the Ministry of Justice.

The principles of operation of courts of arbitration do not properly ensure the protection of individuals’ interests in the judicial system because current normative regulations, do not properly provide for the competence of arbitrators, and the quality of judgements is still low, which means that individuals may be deprived of their basic rights. Moreover, no explanation is provided on the availability of judicial remedies to the party involved in a dispute which believes that the judgement is unfair and its subjective rights are violated. Namely, an individual is unable to ensure the protection of their subjective rights in court of arbitration in full because the Arbitration Law does not provide for the opportunity of appealing the judgement of a court of arbitration to ensure the opportunity to eliminate the violation of an individual’s violated rights.